

Virus och vetenskap

Det är knappast någon överdrift att virussjukdomen covid-19 har upptagit allas tankar den senaste tiden. Den har redan orsakat tiotusentals dödsfall och stängt ned samhällen och företag runt om i världen. När detta skrivs vet vi ännu inte hur omfattande och svårbemästrad den pågående pandemin kommer att bli.

Sjukvården och de ansvariga myndigheterna i Sverige gör stora ansträngningar att förmedla bästa möjliga kunskap och råd om sjukdomen. Tyvärr förekommer det också både ryktesspridning och desinformation. Föga förvånande är det gott om charlataner på internet som propagerar för homeopatiska preparat, kolloidalt silver och en lång rad andra ”behandlingar” som alla har det gemensamt att det saknas skäl till att de skulle ha någon effekt på smittorisk eller sjukdomsförlopp. Ett av de mest sorglustiga exemplen på detta är Katrin Zytomierskas propagerande

för en litet extra dyr fiskleverolja med vilken man, enligt vad hon påstår, kan boosta och stärka sitt immunförsvar i dessa ”läbbiga” coronavirustider. Av en slump råkar just hennes företag sälja sagda mirakelprodukt. Att hon anmälts dryga hundra gånger till Konsumentverket, inte minst av sina egna bloggföljare, kan dock inge ett litet hopp om mänskligheten.

Massmedia, det vill säga tidningar, radio och TV, har hittills inte släppt fram denna desinformation. Detta är naturligtvis glädjande. Däremot är det betänkligt att en del av dem som framträtt i debatten tar alltför lätt på den expertkunskap som finns om smittor och smittskydd. Det finns en vetenskap, epidemiologin, som forskar om sjukdomars spridning. (Innan 2020 var det inte i närheten så många svenskar som kunde uttala ordet ”epidemiolog” som nu, när alla fått träna in denna tungvrickare.) Inom

epidemiologin har man samlat in omfattande dokumentation om hur olika smittor sprids. På grundval av detta har man byggt upp vetenskapliga teorier och matematiska modeller om smittsamma sjukdomars spridning.

De som bortser från detta och anser sig veta bättre än experterna gör samma misstag som de som bortser från klimatforskarnas omfattande observationer och deras matematiska modeller. Tvärsäkerheten hos somliga högljudda tyckare inom sociala och andra medier är bekymmersam eftersom den skapar förvirring i frågor där vetenskapligt grundad upplysning är angelägen.

Detta betyder inte att experterna på smittspridning med säkerhet gör rätt bedömning i alla frågor som de har att ta ställning till. Det handlar om en ny smitta med delvis annorlunda egenskaper som inte är tillräckligt kända, och det finns en osäkerhet om hur den kan utvecklas och vilka åtgärder som vid varje stadium i epidemins utveckling är de mest effektiva. Men det är epidemiologerna som har kompetensen att följa smittan dag för dag, analysera situationen och justera sina rekommendationer när skäl för detta uppstår. Det är på grundval av sådana överväganden som de viktiga besluten om smittskyddet måste fattas, inte på grundval av tvärsäkra uttalanden från opinionsbildare utan nämnvärda kunskaper inom smittskydd och epidemiologi.

Visst kan även vi, som respekterar den vetenskapliga metoden å det högsta, känna en viss frustration över att det tar så lång tid att vetenskapligt fastställa vad vi har att göra med och vilka åtgärder som är de mest effektiva. Visst kan även vi bli otåliga över att ett vaccin inte kan bli tillgängligt liite snabbare. Men vi måste akta oss för

förhastade slutsatser som kan leda till att fel beslut fattas. Den information och statistik som samlas in måste analyseras, granskas och testas, vilket bäst görs av dem som bearbetat epidemiologisk data förr. För att parafrasera ett välkänt citat: information som inte analyseras utan endast samlas på hög utgör inte vetenskap, utan är snarare att betrakta som en frimärkssamling.

Under tiden vi väntar: tvätta händerna. Erbjud dina äldre grannar att hjälpa till med deras matinköp. Stöd butiker som kämpar för sin överlevnad. Håll kontakten via telefonsamtal och meddelanden med dem som är ensamma eller av andra skäl kan behöva ditt stöd. Hitta användningar för balkonger och uteplatser för underhållning och alternativ social samvaro – på behörigt avstånd, så klart. Kort och gott: håll ut. Det kommer en vår. 🍀